

Bonate

De singulari in Rem Herbariam studio Venessorum,
atque in primis
Petri Antonii Michaëlii Patr. Ven.

Disciplinam illam (Præstantissime hujus Regionis Præfecte, Magnifice Præses, Bellipotens Dux et Eques, Egregie Urbis Præfecte, Præclare Director, Illustres Doctique Collegæ, Auditores, quotquot estis, Ornatißimi, Spectatissimi) Disciplinam illam utilitate atque omnium iudicio comprobata, quæ universa ac singula ad immensum Vegetabilium Regnum pertinentia amplitudine sua rite complectitur; quæ colligit, contemplatur, discernit vel complexionem omnem, vel partes singulas admirandi hujus spectaculi, ab humilioris et minutissima solaque vitri ope conspicua ad maximam usque et amplissimam quamque, quocumque in solo, quocumque sub caelo oriatur, vegetet, vivat: a venustiore, et, sive partes sive totam simul formam spectes, magis concinna ad magis informem usque, magisque specie tenus incompositam: omniaque pulcro instruit ordine, et singula secundum proprias uniuscujusque notas notarumque discrimina in genera et species certa quadam ratione digerit, suisque discriminata nominibus singula explicat, et in suas classes atque ordines distincte distribuit;

Eam Disciplinam, quæ per simplices observationes, apparatusum artificia, philosophicasque disquisitiones versatur in rebus utilissimis, quarum beneficio Naturæ quaedam rudes atque inordinatæ compositam induunt vivamque materiem, quæque transformant sese in miracula rerum; ex quo etiam fit, ut et balsamina æris salubritate, et vestitu terræ viridissimo perfruemur; et ær quidem tum purior, tum aptior hominum animantiumque respiracioni sit; terra vero tenacibus implicata radicibus, stipitiisque late serpentium multiplici lapsu et erratico stabilita firmius cohaerescat: hinc jucundæ amoenitates, hinc ingratiabilis illa colorum varietas, hinc illa fecunditas et copia et copiosæ perennitas in iis quæ progignuntur vel ad usus vitæ necessarios, vel ad voluptatem; quorum alia innumerabili volatilibus, reptilibus, quadrupedumque vel cicurum vel silvestrium multitudini et familiae levamento, nutrimento, profugio sunt; alia vestes homini sufficiunt, alimenta, commoda, oblectacionem, ornamenta, tot morbis remedia, tot Artibus instrumenta, tot operibus adjumenta opportunitatesque, incitamenta denum maxime efficacia

et aptissima

Moral;

et aptissima humanae menti extollendae ad contemplationem cognitionemque Cause Principis, Summae, rerum omnium Effectricis;
 Hanc, inquam, Disciplinam, hominum, ut ita dicam, necessitatibus coarctam, unâque cum ipsis natam, tam utilem, tam jucundam, tantoque in honore habitam, fuisse jam usque ad ultima antiquitate celebratam, eandemque cultores ac patronos habuisse Viros cultissimi ingenii, perinsignes Philosophos ac Poetas, Imperatores Regesque potentissimos, humanissimi Auditores, haudquam miror.

Illud miror, hujusmodi Disciplinam cum valetudinis ratione, Artibus, vitae usibus atque collectamenti tam arte conjunctam, non meruisse per tot Saecula, ut decore Scientiae nomine honestaretur; eandem jacuisse vel apud ipsas magis cultas Literatasque Nationes Disciplinis aliis posthabitam, et jacuisse, modo pene omnino neglectam, modo quasi in gremio sepultam ignorantiae atque oblivionis, vel sycophantiae fallacis vedecoratam, vel Ambiguitatis, Superstitionis, Erroris caligine circumfusam: ac si quando unquam in gratiam et favorem venerit, a paucis tamen etiam tum fuisse uberius exultam, et paucis illis ipsis longo temporis intervallo parum cognitam.

Harum sane dolendarum vicissitudinum, quibus obnoxia fuit Ars Herbaria, digna certe meliore fato, funestas causas quaerant alii: quaerat perspicax hominum solertia Exultorum, quos longam tam Beneficæ Facultatis infantiam, aerumnosamque conditionem deplorantes, non cessaturos opinor incitare et antiquitatis incognitum Novo cum Orbè Commercium, et viam rationemque Scientiarum propriam nimium sero inventam, et deserta linguarum peregrinarum studia, inundationesque, et maxima malorum Bella, horrida Bella.

Ego vero recordationes fugio, quae quasi morsu quodam dolorem efficiunt, et ab luctuosis hisce imaginibus multo libentius ad laetiora animum cogitationemque converto, ad fortunatas scilicet eas causas, quae excussis tandem atque expergefactis Botanicorum ingeniiis jam dudum oppressis, ad promovendos jucundae hujus, amoenae, utilissimae Disciplinae progressus rapidos et fausta incrementa mirifice conspirarunt.

Jam vero convenit inter omnes, praecipuas causas, quae Botanicam e diuturnis tenebris emersam, in eo, in quo nunc est, magnificentiae ac splendoris gradu collocarunt, ad Peregrinatorum industriam, ad instituta Hortos Academicos, Hortosque Potentium, ad Herbaria, ad Principum Accenatumque patrocinia revocari posse.

(1)

Cum porro Veneti primi fuerint, qui incognita maria navigarint, primi fuerint Botanicorum Hortorum Instructores, primi celeberrimorum Voluminum Herbariorum compositores, primi qui raris qui quidam Naturae Donis, et exoticis Seraplicibus discescere potuerint; ipsis propterea, Auditores, nunc duplex detur offeraturque tum gratiae ac publicae Botanicorum omnium debitionis, tum solennis huius commendationis pignus quasique monumentum.

Verum ex tanto Hominum nostris laudibus dignissimorum numero, cuiusnam potissimum nostra laus tribuenda? Viro haud dubie illi debetur, qui explicato quasi vexillo, magnâ primus animâ inter Venetos, magnoque ingenio ad haec studia exarsit: Viro nimirum illi, qui et Patriae suae existimationem, et exterorum Hominum doctissimorum admirationem ad se pertraxit: Et Viro, qui splendidissimo exemplo suo ingenia hominum pectora ad ejusdem gloriae cupiditatem, ad eadem capessenda studia inflammavit; inchoo videlicet Homini Petri Antonii Michiælii Veneti Carniti.

Quod si malo quodam fato (quod vehementer vereor) hoc Eloquium tale futurum sit, ut et veneratae iustitiae gravitati, et inopinati honoris onerisque magnitudini, et celebritati huius huius, cura semper vigili Sapientissimi Regii Magistratus Generalis Publicae Eruditionis, praetiturae exsuscitando in Adolescentium studiosorum animis Scientiae studiorumque ardori, et praeclearissimi huius celeberrimique Concessus expectationi minus feliciter respondeat; oro jam ab initio dicendi, obsecroque, ne id Virorum, qui laudandi sunt, sed laudatoris mediocritati vitio vertatur. Felix! si possit haec Oratio, utpote inelegans et incompta, sin minus difficili Eloquentium favore frui, saltem veritatis amicorum benignitatem, benevolentiam, patrocinium experiri.

Non ego is sum, Auditores Humanissimi, qui modo velim benevola illa vox ad attente audiendum propensione abuti, quae vestris ex oculis atque ore emicans me mirum in modum recreat et reficit. Hinc initio statim abstinendum mihi esse dicam ab argumentis gravissimis quae ex Sacris litteris peti possunt, nec Homericas incertarum et fabulosarum Aetatum Traditiones persequar, quibus probe refelleantur ii omnes, qui temere prorsus et imperite ausi olim sunt Botanicen traducere tamquam vile quiddam et vulgare, ingeniorum nobilitate indignum, reservatumque hominum generi rusticorum, rudium, nemorisque cultorum.

Et illud absonum a re proposita iudicaverim, principio ostendere, quam tenuis

lentaque hujus facultatis progressionem fuerint, quam angustae Herbariae Veterum Graecorum ac Romanorum notiones; nec aberrabo longius ab eo, quod propositum est, evolvens Opera, quae reliqua modo sunt, priorum Artis Parentum et Auctorum. Illud satis erit animadvertere, excepto Theophrasto, cui debemus prima, quae Scientiam sapiant, rudimenta de Vita et Natura Plantarum; harum notitiam, si comprehendamus illas quoque, de quibus Divinae Litterae, ac Betae mentionem faciunt, non excessisse numero ducentas supra mille, Medicinae, Artibus, et voluptati inservientes; ad haec, exiguo Plantarum tunc cognitarum numero, parum accuratas ac distinctas ipsarum descriptiones ex aequo respondere, propterea quod primaevi illi Scriptores, qui a remotiore Antiquitatis memoria, sua ad nos cogitata transmiserunt, ignorabant, quid inesset in partibus quibusdam vegetabilibus, quod ad ipsarum essentiam plus minusve pertineret; nec attentè notatione deprehendebant quorundam notarum atque discriminum in earundem fabrica et conformatione eminentium constantiam.

Quod vero praecipua dignum animadversione mihi videtur, illud est, tenuitatem hanc tarditatemque progressus minus improspere cessuram fuisse, si turbinem formidolosissimum Superi avernucassent, cunctis Artibus funestissimum, perscindentem, rapientem, vastantem omnia. De Gothis loquor, Vandalis, Langobardis, qui, nigantis ac furiosi instar nimbi, Europae Provinciae ad Meridiam positae incumbentes, pulcherrimarum Artium monumenta omnia, earumque Cultores acerbissima persecutione jactarunt. Tum tantus terror pavorque nostram occupavit, opinor, Botanicen, ut devicta nudaque potentiorum praesidio, ardente in illam, misere oppressam, odio barbarorum, multa per Saecula nunquam caput attollere ausa fuerit, coacta diu delitescere, et obvolvi taciturnis inertiae, oblivionis, ignorantiae tenebris, arctioribus Medicae Facultatis terminis circumscripta.

Conatus quidem est Magnus ille Rex et Imperator, Carolus, inquam, Magnus torpido miseram veterno excutere, illam dexteram invictam supplicii porrigere atque tendere, jacentem erigere, tremebundam hospitem suis Villis excipere, afflictas sperem salutis ostendere. Nec satis habuit idem ille generosus magnanimusque Caesar, nova per varias vastissimi Imperii sui partes perfligia aegrae multumque jactatae Arti aperuisse, quo se reciperet: voluit eandem, una cum salutifera Disciplina, providis committere sollicitudinibus Cenobitarum, qui soli horridis illis foedissimae ignorantiae temporibus publicae eruditionis indugrovii cultores fuerunt. Ac si Magno Regi illud sorte contigisset, quod Philippo Macedoni contigit, ut nimirum inter eos,

homines non jam Aristotelem inveniret, sed excellens quodpiam ingenium, ad debellandam ignorantiam fraudesque apprime factum, profecto Botanica Historia non jam deltam Summi illius Principis spem, non Herbariae Artis derelictionem quasque interitum lamentaretur, sed potius Tempus huius Facultatis incrementis gloriosissimum sub ea aetate describeret.

Neque vero habent Arabum Scholae, quo se valde jactitent, quamvis centum et quinguenta novas Species iis, quas primaevi Fontes indicaverunt atque descripserunt, addiderint; ita ut Plantae omnes Medio Aevo cognitae mille et quadringentarum circiter numerum conficerent.

Stet igitur hic honos Venetis Navigatoribus, quorum virtute adjumenta amplioribus Herbariorum repertorium progressionibus opportuna comparabantur. Et ita, Auditores. Veneti, dum Commercia fines longius protulerunt, simul et Botanicos terminos latissime propagarunt. Veneti nimirum fuerunt, qui eam e squalore, et probrosae servitutis angustis ereptam, adminiculis illis intruxerunt, quibus passet et ad legitimi Regni sui adeptionem, et ad verae Scientiae dignitatem assurgere.

Peregrinatorum celebratissimus, Marcus Polus Venetus, qui una cum Matheo Patre, et Nicolao Catruo suo ab anno millesimo ducentesimo septuagesimo ad annum usque millesimum ducentessimum nonagesimum quintum totam pene Asiam, et Indici Oceani Insulas, et Sinas, Tartariamque peragravit, diligentissimus ut erat Rerum Naturalium indagator, gloriari potuit, se lignum Aloes, Camphoram, Indicum, atque alia pretiosa rerum genera ad Patriasque omnis convectasse, et in Historia itinerum suorum, quam Genuensi in carcere scripsit, optimam complurium Plantarum utilium ac singulorum iis Locis ab se tanta cum cura perlustratis incolentium descriptionem reliquisse.

Cui non dicta notave Itinera, et merita Marini Sanuti cognomento Torselli? Hic in Armeniam, Sabezinam, Arabiam, Aegyptumque penetravit; et ipsi notitia debetur navigationum Scientiaeque maritimae ante annum trecentessimum supra millesimum, atque etiam prius quam Henricus, Vir Lusitaniae Princeps, novas suis navibus quasi metas praefiniret.

Enimvero non possumus, quam saltem obiter commemoremus honore quia clara nomina Nicolai de Comitis, Syriam, Persiam, et Orientales Indias plenis velis feliciter ingressi: Aloysii a Musto, seu Adamusto, qui proâ prospere adversâ Occi-

^{Quis}
 Africæ oris, et Insulis (Itali dicimus di Capo-Verde) hoc suarum naviga-
 tionum curriculo invenit ad Portum Sanctum Maderæ Sanguinem Draconis, antiqui
 Dissimilem, quo spectat nostra Draena Draco; cujus investigatoris aciem minime
 fugere ad fluvium Senegal exigui quidam Pisces, colore coccinei, nigro quasi puncto
 notati, ad quos pertinet Abus preicatorius Recentiorum, sive Koni Horti Malabari-
ci, et in eodem Hesperio cornu (seu Capo-Verde) Arborem reperit immensam, habentem
 etiam diametron cubitorum decem et septem; et ecce tibi Baobab Pasperi Alpi-
ni, Guanabany Baulini, sive Danonia digitata nostrorum temporum: Sebastia-
ni Cabotta, seu Sabotto, qui ad Americanam septentrionalem profectus, primus inven-
 tum variationis Acus Nauticæ præclarissimum posteritati tradidit: Nicolai et
Antonii Fratrum Zanorum, ad Islandiam, Groenlandiam, aliasque Boreas Re-
giones audaci velificatione transgressorum: atque, ut de innumeris aliis taceam,
Lauli Trevisani Balthazaris Felii, qui Syria, Arabia, Palæstina, Æthiopia, Gra-
cia, erudita perlystratione peragratis, præterquamquod ex situ et indole Regionum,
 maxime, fluviorum, montium plures sibi Geographicas notiones comparavit, herbas
 insuper, arbuta, arbores, aromata, aliæque non pauca eorum locorum propria, no-
 stræ etiam et admiratione et animadversione dignissima, consideratius inspexit.
 Quam ob rem, si Venetis, felici ea ætate, qua renatae Litteræ, Syriæ, Persiæ,
 atque Ægypti Commercio pene soli fruebantur; si Aromata, Cortices, Ligna, Fru-
ctusque ad Medicinam, Artes, licumque pertinentes inde copiose exportabant,
 totaque diffundebant Europa; illud Sapientiæ vestrae, Auditorum, conjectandum
 atque concludendum relinquam, quam vero simile sit, easdem Venetos unâ cum
 iis quæ exportaverant, transtulisse secum, atque importasse etiam modos, qui-
 bus haberentur Plantæ ipsæ illorum Fructuum effectrices, alerenturque, et nati-
 va ac propria Educatione quodammodo instituerentur, ad Delicias, pulchritudi-
 nem, utilitatemque prædiorum.

Sed quid opus conjecturis, ubi facta eloquuntur? Nondum ad Mahumedanos,
Byzantii expugnatores, Orientis Imperium devolutum erat: nondum vastæ
 ad sonitum ruinae, Venetias, tanquam in portum tutissimum, confugerant
 profugæ et extorres Graeciæ Musæ una cum eo, quod floris in Graeca Littera-
tura fuerat, cum Peloponnesiis scribendi pingendique peritissimis, magnoque
 cum comitatu Basilicorum Voluminum, Collectionum, aliorumque veterum
librorum, monumentorumque Graeciæ et Latii pretiosissimorum; nondum Flo-
rentiæ exortus Magnus ille Litterarum et Bonarum Artium Mecenas Lauren-
tius Medicus, non Joannes Picus, non Angelus Politianus, acerrimi erudi-

torum Codicum, quos a Venetis Patriciis enixe imploraverant, investigatores; cum iidem Veneti eos fontes rerumque pulcherrimarum thesauros jam praevertent, et Medicarum Herbarum cultores amice ac liberaliter excipiebant. ⁽⁴⁾

Mobilissimae hujus liberalitatis certum ac minime dubitandum monumentum extat in Ducali (uti vocabant) Majoris Consilii, anno consignata millesimo trecentesimo trigesimo, qua conceditur quaedam terrae pars in Adriatico Sinu Magistro Fualterio Medico in confinio Sancti Viti, ad extruendum Nautarum inopiae Nosocomium, Hortumque Medicum ⁽⁵⁾. Monumentum istuc est multo gratius multoque praeclarius iis omnibus, quae ostentare possunt Botanici Jacobi De Horto Medico, excoli solito Salerni a Matthaeo Silvatico, fructore Medicarum Candectarum: Monumentum, priscam redintegrans gloriam Hortorum Medicorum, quos excolebant, suoque fovebant patrocinio Theophrastus, Dioscorides, Carolus Magnus, Antonius Castor a Plinio nominatus, nec fortasse alius ab Antonio Herbario et Pharmacopola, quem saepe laudat ipse Salernus. Sic omnino Principum Procerumque favor, aspirans Physicarum Disciplinae evolutioni, non cadit ad irritum. Jam vero primis huius Publicae Munificentiae invitamentis inflammata Veneta ingenia omnium difficultatum salebras atque impedimenta Botanicis progressionibus objecta superaverunt. Laboriosa Linguarum Graecae et Latinae studia, pervolvati subvulenti Codices priscorum Patrum, scabra sub rubigine celantes eximia plura pretiosaque; Philosophicus, ut ita dicam, Spiritus praepudicatarum temporis opiniorum triumphator; cultura Medicorum Hortorum, quos novae semper Vegetabilium opes certatim locupletabant; maturae observationes, et sagaces comparationes circa viva Plantarum exemplaria institutae, in iisque repraesentandis atque effingendis, Naturae pulchritudo in locum Barbariae suspecta: haec, haec fundamenta sunt, quibus meritum Venetae Nationis magnitudo, et in excelsis promovendisque Herbarum studiis, principatus iuvantur. Horum omnium luculentissimum argumentum Saeculo Decimo quinto exhibet celebris ille Herbarius Codex Benedicti Quirii, Medici ac Philosophi Veneti; Codex omnium, quos jactare ea tempestate Facultas Medica posset, pulcherrimus tum nitore, veritate, et graphica prorsus descriptione quoad partem maximam Plantarum, quas sublimis Lector Andreas Amadeus naturae coloribus ad vivum expressit, tum numero earundem; Codex, inquam, qui nunc inter Marcianae Bibliothecae thesauros asservatur, quemque Panoulphus Celenicius Venetis se vidisse testatur in officina cujusdam Char-

macopsalae, Insigne Capitis Aethiopsis (testa di Moro) praeporante, ita laudat
in Apologia Plinii adversus Leonicum: In ea Liber est Herbarius tanta arte
ac diligentia pictus, ut natas paginis illis suis herbas, non effigatas credas. ⁽⁶⁾

Nec jam Veneti aut calami tarditate, aut penicilli peritia satis contenti, eodem sae-
culo exeunte, subsidium petere a Typographica rapiditate Artis ex infantia sua
nuper egressae, ac statim feliciter adhibita ad removenda impedimenta, quae, sic-
ut caeterarum Facultatum, ita etiam Botanicis progressus retardabant. Quem-
admodum vero Sol, cum densas nebulas tellurem opacantes efficaci radiorum
vi dispulerit, et terras larga luce compleverit, campos hilaritate perfundit,
novam exasperatae Naturae faciem inducit, jubetque propemodum maeatas
Vegetantium Familias reviviscere; ita Typographica nostrorum Aldorum so-
lertia, per illustres ac nitidissimas Graecorum Textuum Theophrasti, Aristotelis,
Dioscoridis Editiones, illam barbariae caliginem, qua mersa atque obruta,
incertaque Herbaria Facultas jacebat, quasi discutens, novum Struobitis Plan-
tarum Contemplatoribus ardorem afflavit, viam floribus conspersit, facilio-
remque vetustiorum Botanicarum cognitionum intelligentiam reddidit.

Quo quidem in loco strictim pertrinxisse contentus eximia merita Hermolai
Barbari Veneti Patricii, quem Botanicis Scriptoribus magis clavis Bauhinus,
Fesnerus, Turnefortius annumerant, quippe cum ipse studia sua duorum Vete-
rum omniumque celeberrimorum de Medicina Materia Auctorum, atque Exam-
plarum ope regenda suscepit, suisque Plinianis Castigationibus, et prima
Dioscoridis Versione Latina inclaruerit, quidquid Scriptor aliquis recentior dicti-
tet; Merita quoque ejus aequalis Nicolai Leonicensi, (sive Latina Vicetinus,
sive Leonicensis ille fuit,) Oratoris, Philosophi, Medici, Mathematici, qui
ad haec Universitate, in qua nonnulli putant, eum Professorum numero per
triennium fuisse, Ferrariam publice docendi gratia se contulit, ibique docuit
per annos sexaginta, quo temporis spatio primus auctus est, typorum ministerio
Medicamina Simplicia (ut alios ejus ingenii factus praeteream) ad examen re-
vocare, simulque Plinii aliorumque errores, temporum inscitiam in ipsorum noti-
tias proprietatesque intractos convellere; ^{(9) Praesertim} ^{benignie} ~~magis~~ claritatem Aloysii
illius Leonii Forojulienensis, ⁽¹²⁾ Herbarum studio et cultura celebratissimi, quem Cos-
mus Primus ad Indias mittere, novas plantas exploratum volebat; ⁽¹⁰⁾ Illustratorem ^{insuper}
etiam famam Antonii Valdi, et Domonici Senni, quorum uterque Patavinus,
et alter quidem Plinii illustrator, alter vero ex multorum opinione (Saxonia

teste) Vir Herbarum scientia, unus omnium excellentissimus; ⁽¹¹⁾ ^{aur} hac, inquam, veloci percur-
 sione contentus, Vos invitabo potius, Auditores, ut paulisper mecum in Hortis
 simplicium diversemini, quos honori summo Venetis fuit instituisse et ex-
 coluisse, prius quam inclitus Torquati Tassi Mæneas, Aeternus Alphonsus, Fer-
 rariæ Dux Hortos Medicos, et Viridarium prægerim eo in loco, cui nomen Italianum
 Belvedere, designaret, stimulante Antonio Musa Brasavolo, qui in Muranæ
 Insula, in Corneliorum et Maurocenorum Hortis, Malvam arboream, Casiae ar-
 boream, illamque Pistaciae se conspexisse testatur. ⁽¹³⁾
 Jam inventus Novus Orbis fuerat. Plantae non amplius visae, quae in locis
 illis remotissimis vel Medicinæ, vel voluptatis usibus famulabantur, illorum
 florum, earumque fructuum et admirabilis pulchritudo et incredibile varietas
 innocuum fecere Venetis quaque desiderium possidendi in patria sua,
 suisque in Villis peregrina illa Comonae Floræque munera.
 Jam ad hoc ipsum tempus, ad quod pertinent Horti Medici et voluptarii
 qui cernebantur Venetiis, referendi alii sunt, qui annorum decursu delinean-
 tur subinde et aperiuntur. Ac tot illi sunt, ut satius dicam, quasi præser-
 varentur eos omnes de quibus præter Sansovinum ⁽¹⁴⁾ multi Scriptores mentionem fa-
 ciunt, eorum specimen tantummodo exhibere. Vane prædicari de se et nominari
 volunt Horti Paschali, Maffei Maffei, Rannuzii, et Petri Antonii Michiæli,
 Viri mox a me honoris causa et potissimum nominandi atque celebrandi. Jam ec-
 ce Principis Urbis ardor per minores Urbes terrasque subditas, veluti flamma,
 serpere longius, diffundi. Virescunt florentque tuo velut in sinu, tuæque in-
 tra moenia, Urbs Catari, Casparis Gabriæli, Laurentii Prioli, Philippi Rycha-
 lici, Torquati Bembi, Bernardini Trevigiani, Jacobi Antonii Cortigii amœna
 Vireta. Et Daulum jactat Hortum Jacobi Cortaveni, et Mons Silcis illum
 Aëdii Cumani; alium Laurilia, prope Campum Sancti Petri, Nicolai Cortaveni,
 et ut alios plures missos faciam, eorum qui Justo nominantur, et Francisci Cal-
 ceolarii Hortos Verona jactat. Enimvero fragrantium odorum, qui afflantur ex
 amœnissimis Venetorum Viridariis, suavitate capta Italia tota mihi videtur
 exergisier, et hilarescere, ac nobilissima incendi æmulatione. Pontinia Villa,
 Mantua, Mediolanum, Senus, Florentia, Pisae, Luca, Ariminum, Roma, Ne-
 polis certatim celebrant et nomina Cultorum, Patronorumque, et Botanicorum
 gestorum magnificentiam. ⁽¹⁵⁾

Quam late patens mihi nunc, si opus esset, se se panderet campus, in quo exultare posset Oratio! Verum et me dies, et Vos, Auditores, patientia deficeret, qua nunquam abitar. Tria tamen esse mihi videntur immortali fama dignissima, utpote summo in honore ac pretio habenda: nimirum, Primo Venetorum Favor et Liberalitas erga omnes Vegetabilium culturae studiosiores, Flevariae Doctrinae cultores amplificatoresque: Dein, nova Publicae Scholae Simplicium fundatio: institutio Denique Horti nostri Medici, cui controversus quidem, indubius tamen supra Praesidium firmatus vindicandus. Haec tria quam brevissime percurram.

Ac primum quoad Venetorum Patrocinium, quanta meritorum rege in Venetis Aegyptis: qui cum in Creta Iovis magni medio insula ponto jacente, centum olim digesta per urbes, Mons Idaeus ubi, hunc montem, tunc habitum veluti jucundissimum pulcherrimumque Naturae Vividarium, possiderent, non modo magnam ejusdem curam gerebant, sed etiam eos omnes, quotquot ad eum visendum e longinquis regionibus concurrerent, benignissima Liberalitate excipiebant.

Quanta hominum nobilissimorum gratia floruit Vir clarissimus Penicasa (seu navis Casa-bona), Ferdinandi Primi Herbarius, ad nova et rara Vegetabilia detegenda et asportanda in Cretam missus: Is, quicquid singulare ac rarum cognovit, Veneto Patricio debuit Hieronymo Cappello, Generali Gubernatori ea in Insula, unde nostri rara et praedara quaeque Plantarum eliciebant, antequam, celebri Joanne Tarquinio Tozzetto auctore, Studii nostri Moderatores Ignatium ab Agris ad eundem finem eo mitterent.

Quid vero dicam de honoris aura tam prospere obsecundante votis tum Melchioris Guilandinii in illa longissima peregrinatione sua, ex munificentia Maximi Cavalli, Veneti Constantinopolim Oratoris; tum Crasperi Alpini in ita ad Aegyptum, per Joannem Emum; tum demum Veslingii per duos Congules, Mloysium Cornelium, et Joannem Donatum, qui eundem Herbarum indagatorem, tota Aegypto peregrinantem, unaque Medicum suum stipendii Liberalitate munerati sunt.

Quod vero spectat ad Scholam Simplicium seu Medicae Materiae, quae confundenda non est cum Cathedra Botanices, quae minus proprie ita appellabatur, inccepit illa anno millesimo quingentesimo trigesimo tertio. Tum primum ab aliis salutiferae Artis partibus dissociata fuit, ad novum nostri Gymnasii decus, fuitque Francisci Bonafidii, Caris nostri, sapientiae concessita, cui licet privati, qui in hac Urbe exant, Hortuli multa ad ejus Scholam pertinentia suppeditare possent, Publica tamen Munificentia augendum ipsi embumentum decrevit, ea praesertim consilio, ut Simplicium sive Herbarum exoticarum copiam sibi undecumque

non levi sumptu compararet, itaque et quod docebat facilius explicaret, et nonnihil Auditorum auribus, studiosorum etiam Contemplatorum oculis satisfaceret. Nostra haec quoque testimonio innotuit Bonafidii ipsius, hoc ipsum testificati in Epitaphio, quod ipse, ut ferunt, inscripsit sibi, suisque cineribus; quodque majus huic rei momentum addit, homo a studio paritum alienissimus quam qui unquam, eandem opinionem roborat atque confirmat. ⁽²⁵⁾ Nempe Vir clarissimus et veracior Pantutius in *Memoriis de Vita celeberrimi Ulyssis Aldrovandi*, certissimis monumentis ostendit, Simplicium Scholam fuisse Bononiae institutam exemplo et imitatione Patavinae, anni spatio Bononiam antegressae. ⁽²⁴⁾

Nec minus evidenter lucent argumenta, comprobantia, eandem Venetam Rempublicam in promovendis Herbariae facultatis studiis maximam operam curamque posuisse, consito Horto illo Botanico, jam usque a prima origine magnifico et celebratissimo. Affecta omni contentatione dicam, licere nostro gloriari, se fuisse primum, qui in Europa extiterit, sibi que a Scriptoribus magis cordatis Primatum dari supra caeteros Academicos Hortos Italiae, ubi caeterarum omnium Scientiarum incunabula. Nichil temere affirmo. Ut res tamen clare et ordinatim agatur, ad fontes confugere necesse est, non rivulos conjectari fluentes lutulentum, ex quibus alii hujusce Horti originibus annum saeculi Decimi sexti tricesimum tertium, alii tricesimum quintum, alii quadragesimum, vel quadragesimum sextum affingunt. Tanta temporum disparitas a veritate seu probabilitate abluat. Curvis ex uno eoque limpidissimo fonte hauriamus.

Certum illud exploratumque est, a memorato nostro Bonafidio ⁽²⁵⁾ primam causam quodammodo repetendam esse, primamque veluti impulsionem ad condendum Hortum Patavinum. Nam ad anno millesimo quingentesimo quadragesimo tertio, supplicante saepius eodem Professore Studii Rectoribus, impetrarunt ejusdem Studii Moderatores, ut a Senatu tertio Kalendas Julias anno quingentesimo quadragesimo quinto supra millesimum decerneretur, ⁽²⁶⁾ non Officinae cujusdam Pharmaceuticae patefactio, (quod optabat Bonafidius,) sed Medicini institutio Horti, ad studiorum Juventutis utilitatem, et Gymnasii ornamentum. Certum illud quoque, anno millesimo quingentesimo quadragesimo sexto ineunte, ⁽²⁷⁾ fuisse jam magna ex parte exstructum instructumque Vitae nostrum, opera Andreae Moroni, Templi Divae Justinae Architecti, non Andreae Riccii, ut opinatur Cavissimus Facultatus; ⁽²⁸⁾ Riccius enim jam abierat ad plures. Et illud minime dubium, jam usque a Mense Augusto ejusdem anni, primum Herbarii, deinde Magistri nomine, conservandi perficiendique Horti gratia, conductum tum primum fuisse Aloysium de Arquillaria. Hic vero primum haberi debet Praefectus, non Thinius, quem

quem falso decessorem suum facit Sprengelius. Neque Aloysius Murodella, (quod Bauhinus inter caeteros et Stallerus memorant,) sed Melchior Guilandinus Anguillariae successor ad annum millesimum quingentesimum sexagesimum primum numerandus est Primus Herbariae Disciplinae Professor, quia ipse fuit, qui primus anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto publice in Horto docuerit per subjecta Scholarium oculis vera exemplaria: quod fecit idem ipse per annos quinque et viginti.

Hic autem liceat cursim animadvertere, Bonafidum, primum illum, ut dixi, creandi Horti pene impulsorem, munere quidem suo Professoris Simplicium functum esse, non tamen ullo modo operi praefuisse: id muneris, sicut ex Actis Gymnasii constat, suscepisse Danielem Barbarum, inter praecipuos novae huius institutionis fautores merito collocandum; deinde vero omnem vigilantiae curam excellenti Medico Petro de Noali commissam fuisse. Is jam usque ab Augusto mense anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi, quod ipsi maxime gloriosum et laudabile est, effectit; Vitium scilicet ad eam, quae haberi poterat, absolutionem perfectionemque perduxit.

Nunc vero, si ad vetustiora Botanicae Historiae tempora animo ascendere velimus, nullum alium Hortum Academicum, qui possit cum hoc nostro de principatu contendere, reperiemus, praeter Lisanum, cui nomen ab Armentarico.

Non me tater, Alidosium ante alios, talem Nostrum principatum oppugnasse, eumque ad Lisanum transulisse; Alidosium, inquam, qui initio Saeculi Decimi septimi scripsit, vocatque Lisanum Simplicium Viridarium, Primum quod in Italia consitum fuerit, et Nostrum vult secundo loco poni. At illud quoque probe scio, eo tempore quo Catavinius Hortus claritudine nominis exsplendescerat, Lisanum (etiam semota natalium quaestione) in oblivione ac tenebris jacuisse. Et vero dicamus oportet, ejus originem plane ignobilem atque obscuram fuisse, si et Botanicos, et Medicos, et peregrinatores, et illorum temporum Historicos latuit. Haec autem latebra, hoc silentium nonne idem est, ac non esse? Accedit, quod Lisanus Hortus sedem stabilem et domicilium certum non habuit, erravitque saepius huc illuc vagus incertusque: accedit et illud, quod in ejus Praefectorum Professorumque serie non medicis intervalli vacuitas, quasque hiatus eundem occurrit. Et contrario Noxer ab anno usque millesimo quingentesimo quadragesimo sexto dignus fuit existimatus, qui a magis illustribus ejus aetatis Botanicis Bellonio, Matthaeo, Desnero nascitaretur. Hi omnium primum illum praedicant; terebaturque omnium manibus etiam tum accurata et fusior ejus Descriptio in calce Historiarum Marci Guazii.

Ad haec, in Actis celeberrimi huius Gymnasii, extat nunquam interrupta series non solum Praefectorum ac Professorum ejusdem, sed ipsorum etiam Adjutorum, Custorum, Custorumque.

Nihil tamen minus insurgentem video anno millesimo septingentesimo septuagesimo septimo Professorem Joannem Calvium, (quem Angelus Fabronius, Alexander de Morona, et Curtius ipse Sprengelius nimium dociles secuti sunt,) Calvium, inquam, illum, qui omnia Alidosii mentione, vel quia eum nunquam legerat, vel quia inventi gloriam aucupabatur, Pisani Viridarii sui principatum acrius vindicare conatur. Videamus quo fundamento. Praecipuum est (nolo enim tempus temere in expendenda Scheda illa recentiore, depromissa, ut fertur, ex vetere Libro Armamentarii a Philippo Bigoncino, adhibitaeque ab ipso Calvio magis magisque roborandae opinioni suae), praecipuum, inquam, fundamentum est Joannes Targionius Tozzettus, qui in Brodromo Chorographiae et Topographiae Hetrurviae, Pisani Horti creationem anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, et ~~in~~ sequenti anno institutionem Cathedrae Medicinae sive Cathedrae Simplicium annexit. Verum (pace Targionii dixerim) non anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto fuit assignata Thimo Cathedra Botanices proprie dictae, sed e contrario Simplicium Cathedra, praesertim cum videre liceat eo temporis intervallo ipsi mandatum, ut e Cathedra Librum Dioscoridis de Metallis agentem explicaret. Atqui Metalla materiam Scholae Botanicae proprie dictae non praebent, nec in Hortis coluntur. Praeterea, satis mirari non possum, dum animadverso, ipsum Calvium augere esse haec scribere: Patavinum Viretum Botanicum Academicum leviori inaequit negotio videri Pisano antiquius Bellonianorum operum lectoribus, praecipue non Italis, cum Petrus Bellonius, origine Cenomani, ab anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, in Observationibus suis, nostrum Medicum Viretum omni laude ornaverit, et Pisani ne nominavit quidem. At (percontor ego) cur ille, ita scribens, parum honeste ac dolose oblitisci voluit Petri Andreae Matthaeoli, non Cenomani, sed Itali, id est Senensis, qui natus anno millesimo quingentesimo primo, qui variis eo tempore, quo uterque Hortus, Patavinus et Pisanius parabantur, qui eorum omnium quae Rem Medicam illustrare possent, intelligentissimus atque curiosissimus, idem natura ambitiosior, opiniosissimus, suarumque tenacissimus opinionum, Aloysii Anguillarae contemptor, Adjutore ipsius ipso Thimo, principe quod

Pisani

Pisanos Simplicium Doctore, quem pluribus in locis a Commentariis in Dioscoridem laudat, et perhonorifice compellat? His praemisissis, audire ne pigeat, Ornatisimi Viri, quid scripserit idem ille, testis omnium locupletissimus. Posteaquam immortalis Veneti Senatus gloriam laudibus in caelum extulit, quod Senatus Romani magnificentiam Horti Nostri fabricatione imitatus fuisset, ita pergit: Dal che invitato l' Illustrissimo ed eccellentissimo Cosmo Duca di Fiorenza e Siena, a pervasione principalmente del Chiarissimo Medico, Messer Philo, ha ancor egli fabbricato nell' antichissima Città di Pisa un altro simile Giardino. Equis prae Alidosio aliisque tot posterioribus gravissimae Matthaeoli auctoritati non staret? Dubitet, per me licet, qui velis, de Patavini Horti Primatu; ast etiam dubitet, se medio Sole in tenebris versari.

His omnibus alia atque alia, ex optimis exuta monumentis, addi possent splendidissima atque certissima testimonia; quae quidem irrequieta quodammodo, silentii-que et morae quasi pertaesa, e voluminibus jam jam exumpere ardent, seseque vobis singula modo sisterent, nisi et celeritas temporis, et mea vestrae patientiae reverentia Orationem ad propositum, ad laudes scilicet Petri Antonii Michaelii, prosperanter urgeret. Summus hic Vir nobilissimo eo ardore, quem Patria in sinu generosi Civis exarscitaverant, expergitus atque inflammatus, totum se studis Herbariae disciplinae dedit, totus ad omnigenas ejus Doctrinae opes animo arripendas exarsit, quarum adminiculo et omnes majores suos vincebat, et aetate suae cum primis de palma certaret. Ad cognoscendum porro melius ac plenius Botanicum, ut ita dicam, Viri tam excellentis ingenium, erit optimum factu mentem, et ad ejus natalium conditionem, et ad tempus quo vixit et floruit, advertere.

Petrus Antonius Michaelius Patricia gente, vetere et illustri Venetorum familia ortus, liberaliterque educatus, per omnem honestarum Artium cultum, pueritium adolescentiamque transegit. Ac sublime illud et erectum ingenium, si pulchritudinem ac speciem excelsae cujusdam magnaeque gloriae vehementius appetivisset, summis Patriae muneribus et honoribus amplissimis perfungi potuisset. Ad hoc aditum sibi praeculavit: intravitque animum alterius gloriae cupido. Adductus ab omni rei publicae cura, periculosa plerumque ac difficili, dum alii eodem genere nati vel ad Regias aulas oberundae Legationis gratia, vel ad Opibus duendas in longinqua proficiscuntur, ipse dilectae sibi Artis amore raptus, per montium solitudines, per opaca desertaque vallium peregrinatur, odoraturque quam sagacissime, ac diligentissima conquisitione scrutatur Herbarum Medicinae profuturas. Non ille ex agris ac

Oura morum rusticitate salsus silvasque peragravit, sed ex amore humani generis, et publico bono, ne dum desiderio servitendi Patriae utilitatibus.

Hinc ejus litterae nihil aliud sonant, nisi Botanica Commercia ulro citroque commearia ex Oriente, Dalmatia, Creta, Aegypto, Constantinopoli, Gallia, Germanique: nec ullum mihi terrarum dabitur angulum cis Atlanticum mare, qui sua dona sponte non mitteret, qui Parenti suo quasi tributum non penderet. Baeclara haec munera, quae ex omni Vegetabilis Regni Provincia certatim ad ipsum ac fideliter mittebantur, inferebantur omnia in duo magna veluti Heraria, parata illa semper cum ad omnium Eruditorum usus, tum ad Herariorum levamentum, semper aperta et publica. Heraria, inquam, Michaëlii sunt, Auditoris, et eximium illud Vindarum, et celeberrimus ille Herbarius Codex: quae duo ipsi magnam nominis claritudinem per Italiam, immortalitatemque pepererunt.

Hic primum ad Vindarum quod attinet, non ego jam illud amoenitate eorum, quibus instructum fuerit atque ornatum, ambulationibus, statuis, aquarum luxibus, atque id genus deliciis claruisse dicam; haec enim inertia otiosorum spectacula: dico Plantarum, quae ibi altae educataeque, tam concinne dispositae, tam sedulo custoditae cernebantur, et copia, et rara ac singulari praestantia excelluisse. Sicutum illud erat Venetis, in vico, qui a Sanctis Servazio et Protazio (vulgo San Trovajo) nomen habet: et nego, illum paulo cultiorem advenam mirae illius Herbarii videndae causa venisse, quia et Michaëlii Viretum inviserit. Quare ejus fama adeo pervenit, ut cuncti illius aetatis Herbarii suis in Operibus illud efferant maximis laudibus; Feznerus, Anquillavia, Matthaeolus, et Andreas Navinus, pulcherrimum, elegantissimum, ditissimum appellat: et alii quidem ordinis elegantiam, alii vero Plantarum ex Cretensi, aliisque Transmarinis insulis advenatarum ubertatem, varietatem, peregrinitatem laudent; et omnes denique unanimis Vireti laudibus magnifici Auctoris laudes intexant. Cum siquidem omnes Viretum in quolibet Humaniorum Litterarum genere veratissimum, Vegetabilium praesertim ac rei totius Herbariae peritissimum, de Medica Materia optime meritum, acerrimum novarum herbarum indagatorem, novarum educatorum animadversoremque Plantarum, errantium in hac facultate multorum captigatorem, Viretum optimarum partium et opinionum, judicii gravitate polleentem, Botanicorum munerum liberalissimum praedicant, et, quod caput est, fide, prudentia, probitate insignem.

Quid vero dicam, Auditoris, de altero Herbario, nempe de Herbario ejusdem Coedice, ad quem curae ejus omnes, labores, industria, vigiliae, cogitata, studia omnia referebantur? Herbario, inquam, Coedice, quem nominare possumus primigenium

primigenum ipsique carissimum ejus ingenii, latissimeque patentis Eruditionis fe-
 tum. Opus istud est tanquam Exemplar habendum, reverendunq; autographum,
 voluminibus dispersitum, ad Michiælli nomen inter Botanicos ea tempestate magis
 insignes collocandum optissimum; Opus, quod inscribi posset Omnium pene Plantarum
 sunt cognitarum, aliarumque compendium, quas ipse primus cognitissimas fecit, Thea-
 trum; Opus demum, quod, si Beverlandiæ concessu atque munere, publicam in lucem,
 cui fuerat ab Auctore suo jam destinatum, per typos statim prodisset, propriam ac
 suam quorundam inventorum gloriam eidem Auctori vindicasset, nec illam ipsi po-
 sterioribus Botanici surripuissent. Verum tale Botanici ingenii monumentum in
 eandem videtur fortunam quorundam incurrisse Plantarum, quæ, quo præcla-
 riores rarioresque sunt, eo diutius inobservatæ atque incognitæ quandoque jacent.
 Quot enimvero quantisque vicissitudinibus obnoxium fuit Herbarium Michiælli
 Opus? Primum videas illud Familiae extinctæ inter exuvias reliquiasque dis-
 persum, confusum: tum per Officinas vagari Bibliopolarum: inde infelices
 incidere in manus atque invidias: tandem benigna, nescio qua, aspirante aura
 ferri, nostrique sub umbra Horti conquirere apud Hominem, qui potuit et præ-
 tium Operis probe nosse, et sarcire ruinas. Joannes Maxilius (O nomen dulce!
 Nomen quod ego semper carum, dum vita manebit, semper honoratum habeo.)
 Maxilius, inquam, eleganti et erudita Dissertatione Academica eam manuscrip-
 to Codici inedito celebritatem propeverat, quam Editio comparavisset. Nec unquam
 tale Opus, gratissimum sibi domicilium, societatemque Herbarientis viriditatis, inter
 quam natum erat et addeverat, deseruisset, nisi publica summæ Auctoritatis
 jussa illud ad aliam sedem eamque honorificentissimam transtulissent, atque
 inter manu exaratos Marcianæ Bibliothecæ Codices, prope eximium meritissi-
 mi Benedicti Rini a me nuper memorati Herbarium Volumen collocassent.
 Ubicumque tamen illud Opus habitaverit, semper famam secum incliti Aucto-
 ris sui feret, semperque ejus ingenii dexteritatem, efficacitatem, vim ejus men-
 tis sagacem perspicacitatem, ejus doctrinæ amplitudinem declarabit.

Testes appello, obtestorque Legatos omnes, Consules, Militares Quæstores, Belli Du-
 ces, Provinciarumque Rectores, qui celserrimam hujus ingenii vim atque soler-
 tiam tantopere admirabantur: Hi nunquam Venetis ab oris solvabant per-
 egre ituri ad imperata Belli pacisque faciendæ munia, quin omnibus precibus
 etiam atque etiam rogati ab Amico fuissent, ut ipsorum reditus Hætræ negotio
 suo prodesset: eisdem nunquam Lætiæ ad oras remeabant, quin largius
 Amici vota exaudirent. Et vero, quidam aliud, præter actusam in-
 genii agilitatem, sperant, tum agudua illa Studiorum Epistolarumque Com-
 mercia ab ipso magnis sumptibus suscepta cum primis, ea ætate, rei Herbariæ

Magistris, Antonio Tolomeo, Petro Bellonio, Thimo, Ulysse Aldrovando, Andrea Alpago, aliisque permultis, qui ex proximis remotisque partibus semina, plantas, ceterasque Naturae fetus ad ipsum continenter transmittunt; tum cura illa semper vigil et intenta ad cito reparanda in sterbis, ope Artis, omnia itineris, sempertatis, et ingitae fragilitatis damna? Quo consilio industriam conduxerat pericillam Dominici a Graecis, qui ad nutum docilis fidusque, multo designationis officio, naturali colorum distributione, apta formarum dispositione atque structura Plantam omnem ad virum exprimeret; ut ita nimirum iis Vegetabilibus, quibus in Viridario suo vitam servare non potuisset, suo saltem Herbario in Opere perpetuaret; inter quae observandae sunt undecim Arbore, Novi Orbis, varae cujusdam singularisque praeparatae, quae brutae ab exemplaribus ex America missis ad Carolum Quintum, Imperatorem Regemque Hispaniarum.

Quanta porro fuerit ejus mentis philosophica perspicacitas, etiamsi physicae quaedam ejusdem conjecturae hoc ipso in Opere expogitae, et recentiorum Botanicorum assensu approbatae minus ostenderent, vel una tamen satis declararet Methodus illa ab ipso excogitata, et partim perfecta, qua cunctas sui Theauri Plantas triplici serie distinguere ac distribuere conatus est, variasque in Clases ordine primas ac secundas partiendo dividere, ex quibus eae, quae ad primam seriem pertinerent, a Radicum; quae ad alteram, a Foliorum; quae ad tertiam, a Seminum forma atque structura ducerentur. Nempe *Vix* summus conjectabat, haud difficile futurum, cujuslibet Plantae incognitae, quae in Opere suo extaret, nomen reperire, si cognita perspectaque fuisset series, quae illi Plantae congrueret.

Quod si haec norma, post nova inventa, minus certa deprehenditur, nec ad actum redigi potest, non inde tamen fit, ut iuxta ac sua laus perspicaci denegari debeat ingenio Michaelii, qui, cum certi cujusdam Systematis utilitatem necessitatemque plane perspicere, cumque optimum factum judicaret, immensum, confusum, mixtumque illud Vegetantium genus in quasdam certas quasi Familias ordinatim tribuere, et quaeque distincte veloci discernenda oculo praebere, ipse primus rem adumbravit ea aetate, qua nullum apparebat Systematis vestigium. Navali corona non donantur ii Milites, qui effracto muro, qua data porta, ingressi, obsessa Arce potiuntur: is Miles tantum donandus, qui in hostes irruens, et obstantia quaeque fortissime vincens, primus murum ascendit, sociisque post se idem petentibus beus triumphalis ingressus viam pandit.

Ad extremum, de amplitudine Eruditionis atque Doctrinae, qua praeditus erat noster Botanicus, nos dubitare non sinunt et studia, quibus totum se debidit, praeorum Medicae Artis Parentum; et illa summa ac fida, quae ipsi

quae ipsi erat, familiaritas cum Graecorum, Latinorum, Barbarorumque, veterum coaevalorumque Scriptorum Rerum Naturalium, tum editis, tum manu exaratis Voluminibus: cui rei iudicio est Herbarius ipse Codex, in quo Auctorum Textus opportune afferuntur, atque inter se subtili iudicio comparantur; et duarum Linguarum Graecae ac Latinae intelligentia, quae Linguae Recti Bulonigae Magistrae, utilissimarum notionum conservatrices, idonei nominis, innatae indolis atque proprietatum, potestatis cyruscumque Plantae, custodes meritisimae; et selecta illa Herbaria Collectio, quae millenas octo et viginti Plantas complectitur; Collectio, inquam, ad Bauhini usque tempus omnium numero locupletissima: eadem pretiosior ob genera Plantarum exoticarum rarâ per ea tempora praestantia singularium: elegans eadem ob figurâ affabre elaboratas, magna ex parte admirabili designatione, vividaque colorum veritate perite atque accurate expressas: eadem perdocta, quia maxima Herbarum pars nomen suum non una lingua inscriptum fronte praeporbat; quia Herbae singulae certis reguntur Classibus juxta Characteres uniuscujusque, derivatas ex iis partibus, quae tunc earundem essentiam sive naturam efficere putabantur; quia Historicis illustrantur Descriptionibus, appositisque locupletantur notionibus tum regionis, in qua sponte, ac propria velut in sede oriuntur, tum rationis qua propagantur, nascuntur, adolescent, coluntur, tum diversarum discordiumque inter Botanicos opinionum, tum denique proprietatum ac virtutis vel creditae, vel ab Auctoribus fide dignis relatâe, vel ab ipso recens notatae atque detectae.

Ita profecto. Multos Veterum velut ignobiles obliuio obruet:

Michaëlius posteritati narratus et traditus, superstes erit.

Hujus Hominis Sapientiae ac Botanicæ experientiae ita diffusa famâ, triumviri Gymnasii nostri Reformatores, neque Anghillanae opera, neque Gabrielis Fallopii celeberrimi Simplicium, Anatomes, et Chirurgiae Professoris, curis contenti, ad Patavinum Hortum adhuc recentem mittere talem Virum constituunt veluti Laurentem, Patronum, alterum veluti Mæcenatem, ardore ingenii, auctoritate, intelligentia praestantissimum, quo duce possit eodem Hortus ad summum splendoris atque magnificentiae fastigium brevi assurgere, habentique et esse omnium princeps, omnium, quotquot in Europa Botanici Horti futuri essent, exemplar.

Perlato extraordinarii Honoris nuntio, ordet Michaëlius, totaque ardentis ab ore Scintillae absistunt. Pliniorum aemulator, Patriam, Tomum, domesticasque delicias deperis, domicilium in hac Urbe sibi constituit, omnes generosae industriae, atque expertae efficacitatis nervas viresque tam acriter intendit, ut incredibili celebritate hic eodem Hortus ornatus locupletatusque

Leg. V. lin. ult. et Leg. VI. lin. 1. Occi-dentalibus / Occiduis

Leg. XIX. Eugenii Imperatoris nostri, a quo etiam
imperata nuper per insignem ac plane
regiam liberalitatem fuit Herbarii
Voluminis ad se mittendi elegantissima
descriptio, ac vivida pictura omnium
et singularum plantarum quae in hoc
Horto nostro hospitantur; Eugenii, inquam,
in quo, tanquam in speculo

Leg. XX. Administer vigilantissimus Vaccarius, ad
quem, variis publicae rei muneribus qui
praesunt, suas referunt deliberationes,
solerti ejusdem judicio comprobandas, et
ab ipso postea Supremae Auctoritati
proponendas.

omnigenis opibus fuerit, citissimeque evaserit et splendidum laudis argumentum, et nobilitate publicae ac privatae aemulationis incitamentum. Hinc enim, ex hoc nimirum Horto, jam prima ab origine, sumptere leges ac normam exstruendi, serendi, excolendique talia Viveta plures Academiae, Viri plures opulenti: hinc exortae primae eae quasi scintillae ejus flammae, quae multorum animos ad difficillima et longissimo itinera suscipienda, ad amplificandos Herbariae Disciplinae terminos, ad Orbis terrarum Naturaeque divitias in arctum Viveti ambitum colligendas excitavit. En igitur, quo pacto aequitas postulet, ut Herbaria Disciplina primos progressus atque incrementa sua Venetae Nationi, Patavino Horto, Vivo laudatissimo Petro Antonio Michaele describat.

Hoc illud est, Auditores, quod, quam brevissime potui, satis mihi videor ostendisse: nempe, primum quasi Germen, quod subinde evolutum, Rei Herbariae et summam amplitudinem, et verae germanaeque Scientiae decus erat necessario allaturum; totum, inquam, illud Germen Venetis, huic Urbis, huic Horto, huic Vivo, quem laudavi, acceptum referri debere.

© si Vir idem ille nunc revivisceret, delabereturque in has Sedes! Quanta Viri foret admiratio, in immensum prolatae Herbariae Disciplinae fines, tam late diffusum in res herbarias studium ardoremque invenientis! Quae gaudia! cum repente excelsas Floridae, atque Carolinae, aliorumque remotissimarum regionum arbores nostro sub caelo videntes vegetasque aspiceret, ad ipsas etiam publicas vias atque urbana ambulacra ornanda traductas! Astonitus ille adstuperet Horto suo, olim sibi tam caro, quem uberiore alienigenarum rerum copia locupletatum cerneret, auctum, perfectumque labore atque opera Professorum, Praefectorumque ejusdem celeberrimorum, multoque magis decora et magnifica recentium Hypocaustorum fabricatione, quam magnae menti splendidissimaeque munificentiae debeamus Cementissimi Principis Eugenii Broregis nostri, in quo, tanquam in speculo, imaginem suspicimus Parentis incomparabilis Neapolitonis Magni, qui sublimis praeclearorum operum, bonarum Artium, Scientiarum omnium, excellentium ingeniorum Patronus, impulsor, instigator, amplificator, locupletator est. Auspicatissimae huic luci tantis Nominibus quasi repercussae devotus ego, venerabilis atque, ad Orationis exitum propriis accedo; et oro obsequorque vos, Auditores, ut meum silentium summae eloquentiae loco habeatis: siquidem tam cara et magna Nomina clarissimi Oratoris, ne dum Botanici aut Medici, laudes mereantur, nisi essent omni laude majora.

Utinam vero argumenti ratio atque in doles non modo domesticis, sed externis etiam exemplis locum esse sineret, et Orationi latius expansari liceret! Quam laetabunda illa se se in laudes effunderet inclyti illius Viri, Publicae Censurionis universae mentisissimi, Moderatoris, qui publicis in Consiliis tanta cum dignitate sedet eximii, inquam, Scopoli, ardentissimi horum Studiorum fautoris, eoque odore pleni, quem ipsi prima ab infanzia inspiraverat optimus, haren, magnum in republica literaria et Botanica Historia Nomen, in Ticinensi Universitate Botanices olim Professor celeberrimus. Ac si habet venerationem justam quidquid excellit, quam felicem in praecordia materiem se mihi praeberet Primus ille Interioris Subnationis, Administer vigilantissimus Vaccarius, Vir ille summus, ad quem et laudatus Scopolius, et quotquot variis publicae rei muneribus praesunt, suas omnes deliberationes referre solent, rarisissimam sagacissimamque ejusdem mente cognoscendas, iudicio comprobandas, ~~et ab ipso postea~~ et ab ipso postea Supremae Auctoritati proponendas.

(Cic. 1. de Off. 1. de)

1713.
de materia

Antequam vero finem dicendi facio, temperare mihi non possum, quin vos alloquar, studiosi Adolescentes, novella germina ad Patriae spem decusque Parentum nata, illud pro certo habens, vos ex dictis colligere potuisse, Veneti Michaelii nomen non ob generis nobilitatem, aut gratiam, aut familiares copias adhuc inter nos vivere, sed ob illum, quo flagrabat, ardorem mentis ad Hesperia studia curamque Publici Horti, eo tantum consilio, ut ejus facultatis, qua nihil potest esse tum ad usum laetius, tum ad amoenitatem pulchrius, exercitatione, hominum generi prodesset. Quodquid ex Michaelio amavimus, quodquid mirati sumus, manet, mansurumque est in animis hominum, in aeternitate temporum, sancta verum.

Istud exemplum vobis usque situm in oculis sit, vos impleat spei animorumque, vos hortetur magnopere ad haec studia; illudque reputate cum animis vestris, eos tantum homines magna virtutis praemia lauros, nec numerandos in vulgo, qui et studiorum contentione, et utilium cognitionum adeptione, et civilis vitae integritate Sapientibus se probaverint. Circumferre aciem, o Juvones, oculisque lectissimam Auditorium coronam, quae me circumstat, et hujus diei celebritatem tantopere honestat, metimino. Hoc illud est, vobis praecipue futurum salubre ac frugiferum: Omnium vos exemplorum genera in illis quibus posita documentis intueri, unde vobis quod emitemini capiat, et propositi argumenti veritatem recognoscatis.

Recognoscite et admiramini, in Praestantissimo Viri atque optimo hujus Regionis Praefecto fervidam ac sollicitam tam late porrectae Subnationis praevisionem, simulque pulcherrimum optimorum studiorum amorem:

in Magnifico

in Magnifico utriusque Magistratus Praeside, ceterisque Iudiciibus sanctissimam
 Recti custodiam, Iustitiae Distributionem, Iuris integritatem :
 in Bellipotenti Duce et Equite bellica studia cum Pacis bonis amice con-
 spirantia, virtutesque militares cum urbani otii honestate consociatas :
 in Egregio Urbis Praefecto sedulam vigilantiam, summam prudentiam, sagaci-
 tatemque maxime intentam ad omnia perdifficilis ejus administrationis officia :
 in Braclavo nostro Rectore penitorem Mathematicarum rerum peritiam So-
 cietatis usibus accommodatam, et Calculi austeritatem multiplicium utilita-
 tum ministrantem :
 in celeberrimis Professoribus nova vestium pompa et apparatu ad augendam
 huius diei celebritatem, et ad majus Cathedrae decus conciliandum, ethones-
 tatis, et Scientiae dignitatem cum morum humanitate, et cognitionum va-
 rietatem cum Doctrinae consensione conjunctam :
 in universis denique cultissimis hisce ac nobilissimis Auditoribus reco-
 gnoscite quod Vobis bono futurum, Honoris, Sapientiae, et omnis pacifi-
 cae obtemperantis exempla .
 Tanta illustrium exemplorum seges ad adipiscendos Virtutis fructus Vos
 invitat et allicit, atque adeo impellit . —

Annotationes.

- (1) Josaphat Barbary in Prologo Itineris ad Tanaim, quod suscepit ut Orator
anno 1436., haec habet: Et quelli che ne hanno visto qualche parte
della Terra al tempo d' adesso, per la maggior parte sono mercatanti, ovvero
huomini dati alla marinarezza; nei quali due exercizj dal suo principio
per infino al di presente, tanto sono stati eccellenti i miei Ladri e Signori
Veneziani, che credo poter dire con verita, che tengono in questa parte il
principato. V. Viaggi fatti da Venezia alla Tana ca. ed. di G. B. Marzio
Manutio. Venetiis 1545. 8.
Guilielmus Goebellus in Annotatione ad Hermannum Conringium in
Examine Reipublicarum affirmare non dubitavit: Desiderium tamen
in Indiam proficiscendi Lusitanis sine dubio ex relationibus Venetorum
manuscriptis subnatum est.
- (2) Marcus Foscarenus Della Letteratura Veneziana pag. 439. Patavii 1757. fol.
Inventio autem Acus Nauticae Flavio de Joja Neapolitano Saeculo XIII.
adjudicatur. Sunt tamen alii qui contendunt, Guyotum Saeculi XII. Po-
tam Provinciale eam cognovisse.
- (3) Haec notitia debetur Alexandro Benedetti Veronensi in Epistola inscripta
eidem Trevizano, praemissa Opere Joannis Antonii Camsei, cui titulus:
Annotationes ex trium dierum confabulationibus de Themi (Adriani),
quae in Agro sunt Veronensi etc. ex editione Veneta per Antonium More-
tum anno 1505., non ut Biographi quidam dicunt, sub exitum Saec-
uli XV. V. Jacobum Morellum Quertazione intorno ad alcuni Viag-
giatori eruditi Veneziani pag. 11. Venetiis, 1803. 4.
- (4) Ex eadem Letteraturae Venetae Historia colligimus, in numero Graecorum,
qui Venetias sese receperant, fuisse Emmanuelem Chysoloram, Semi-
strum Eletonem, Demetrium Chalcoadylam, Joannem et Demetrium Ma-
cos, Nicolaum Lagudinum, Georgium Franzam Crotoproptarium, Con-
stantinum Lagavam, Argenium Episcopum Monembasiae, Antonium
Eparchum, Emmanuelem Dramytenum, Joannem Argyropilum, Geor-
gium Trapezuntium, et Marcum Myronum, aliasque; inter celebres Gre-
cae Calligraphos Venetiis commemoratos esse Angelum Bergetium inde transgre-
sum postea Petetiam Larvionum, Michaelem Damascenum, Joannem Ho-
sum, et alias; ad haec, illucescente anno 1400., existisse Venetiis magnam
manuscriptorum Codicum Graecorum Latinorumque copiam, quae mox cre-
vit deinceps ex valde pretiosa collectione eorum, quos Senatui donavit Car-

2.
dinalis, Begarion; post medium eodem illud saeculum multos colligere solitos
tales opes, quos inter nominandi (ut innumeros alios praeteream) Andreas Ju-
lianus, Franciscus et Zacharias Barbari, Marcus Lippomanus, Leonardus Justini-
anus, et Sabinus Dandulus; insuper, Hermolam Barbarum in responsa
ad Joannem Picum hujusmodi verba locutum: Codices quicumque sunt apud
nos ex iis, quos desideras, curabo tibi protinus exhibentur; ad extremum, ar-
dorem studii propagandi fuisse in Urbe tantum, ut ipsi Patres facile ac
liberaliter admodum sese gererent etiam quoad Publicam Bibliothecam, si-
nerentque Florentiam mihi Codices, quotquot Laurentius, Medicus petisset
tum legendos, tum describendos; licet ad id Me Venetis amanuensem
haberet impensam suam.

(5) Monumentum magis antiquum Horti Medici in his regionibus extructi et
exculti, est illud, quod indicatum fuit. En Documenta ad id comprobandum
 idonea, eaque de prompta ex sententia CXXXVIII, quae exstat in Codice Ma-
gistratus Veneti (quem dixere del Lionego), relatamque a Thoma Semanza
Dissertatione Topografico-Storico-Critica sopra un' antica Pianta della
Città di Venezia, pagg. 62. e 63.

In nomine Dei eterni Amen. Anno ab incarnatione Domini nostri Je-
su Christi MCCCXXXIV. Mensis Martii Die tertia intrante, indictione se-
cunda, Livoalti. Cum coram nobis Johanne Giorgio et Jacobo Stovato ju-
dicibus Publicorum, vacante Offitio tertio confocio nostro, comparuerit Ma-
gister Gualterius Medicus de confinio S. Viti, proponens et dicens, quod cum
ipse a Majori Consilio alius obtinuerit gratiam de puncta sive vezona posi-
ta inter S. Blasium, et S. Ellenam, et S. Annam ultra id quod sibi conces-
sum fuerat pro hospitali eidem faciendo pro Horto herbarum necessaria-
rum artis suae, etc.

Concessio prima est hujusmodi:

Millesimo trecentesimo trigesimo indictione tertia decima die ultima Au-
gusti. Captum fuit in Majori Consilio ut infra.

Cum per Ducatem Dominationem concessa fuerit Magistro Gualterio pun-
cta terrae vacuae et aquae communis posita inter S. Blasium, S. Ellenam,
et S. Annam pro haedificando ibi unum hospitale pro pauperibus Marina-
riis cum conditione, quod Dominium ipsius hospitalis semper in nostro
Dominio remaneret, et quod aliqua ecclesiastica persona non posset se
relatenuz intromittere, et quod per ipsum non posset vendi, nec aliqua
partis ipsius; et post praedicta intendens adhuc dictus Magister Gualterius

De ipsa

3.

de ipsa puncta et aqua elevare pro faciendo Hortum pro herbis necessariis portis suae, sibi concessa fuerit cum conditione, quod illud quod elevaret ultra illud, quod pro dicto hospitali elevatum est post eius mortem remaneret Nepotibus suis Petro et Salvano, qui ambo, ut Domino placuit, deceperunt, et quod per ipsum vel dictos suos Nepotes non posset vendi nisi cum benedictione ipsius Domini etc.

- (6) Codex chartaceus formae (uti vocant, in 4° grande) accidentis ad formam (ut ajunt, del foglio picciolo). Codicis hujus Herbarii Plantae conficere deberent numerum 434, ratione habita ad numerum articulorum, qui in eodem numerantur. Sunt tamen, ni fallor, 443., et quidem non vitio Codicis, sed idcirco, quia Victor Plantas aliquas non expressit, quarum exemplaria, ut probabile videtur, ille prae oculis non habuit. Enimvero Pisurae desiderantur Orobi, Calami odorati sive aromatici, draganti, Galangae, Ammii, Syracis, Caryophylli, Casiae lignae, Zedoariae, Cuminum, etc., licet illis in Opere assignetur locus, nec iidem desideretur nomenclatura Latina, Graeca, Arabica, Slavonica, etc. cum animadvertionibus suis ad eas colligendas necessariis, earum usibus, Auctorumque, qui de hisdem egerunt, appellationibus.

Hic Herbarii Codex anno 1604., Testamento Alberti Rini, devenit ad Venetam Fratrum Praedicatorum SS. Joannis et Pauli Bibliothecam; ac de eo ibi locato mentionem faciunt tum Bibliotheca Veneta publica et privata Jacobi Philippi Thomazini, tum Tomus XXXVII. Novae Collectionis Catalogi, qui et integram refert Praefationem. Fuit deinceps idem ille Codex distincte accurateque descriptus ab Eruditissimo Equite Jacobo Morello Regiae Bibliothecae D. Marci Caspae, cum ille nimirum ad manus scriptos reliquos ejusdem Bibliothecae thesaurus accesserit. V. Morelli Jacobi Bibliothecae Regiae D. Marci Venetiarum Custodis, Bibliotheca Manuscripta Graeca et Latina Tom. I. pag. 1396. Bassani, 1802. 8.º gr.

- (7) Recens Auctor Eruditissimus ita scripsit: In Dioscoride primus operam collocavit Marcellus Virgilius Florentinus: fortasse non attendens animum ad ea, quae apud Mazuchellium De Scripitoribus Italiae Vol. II. P. I. pag. abe. leguntur: Dioscoridis Anazarbei De medicinali materiae lib. VIII. latinitate primum donati ab Hermolao Barbaro cum Corollario ejusdem et cum notis Jo. Baptistae Egnatii in Fogl. senz'altra nota di Stampas, e poi Venetis in officina Gregoriorum Fratrum 1516. in Fogl. Quest' Edizione usi per opera di Luigi e Francesco Barbaro, del primo de quali Ermolao fu fratello e dell'altro Zio. I Corollari del nostro Ermolao furono aggiunti ad una nuova traduzione di Marcello Virgilio Fiorani Fiorentino impressa Argentorati apud Jo. Schorum 1529, et apud Jo. Sotereum 1530. in Fogl.

(6) Angelus

- (8) Angelus Gabriel a S. Maria Carmelita Excalceary in Bibliotheca Scriptorum Veterinorum fugius probat, Nicolaum non jam Leonicenum fuisse appellatum, propterea quod natus in Oppido Leonici, sed quod ex nobili familia Vicetina ejus cognominis ortus esset. Tiraboschi Storia della Letteratura Italiana To. VI. Lib. I. pagg. 361. e 362.
- (9) Ut praetermittam tum Latinas Versiones a Leoniceno confectas Operum quorundam Galeni, tum Italas, hoc est, Historiam Dionis Cassii, et Dialogos Luciani, praeter Historiam Belli Gothici Procopii, quae manu scripta a servatur, eidem Viri militum contentionum occasionem praebuit Opus anno 1491. editum, cui titulus: Clinii et aliorum plurimum Auctorum, qui de Simplicibus Medicamentis scripserunt Errores notati. Inter adversarios hujus Operis principem locum obtinet Hermolayus Barbarus, qui cum in aliquibus opinionibus discreparet, eodem fere tempore Clinianas Critigationes suas in lucem emisit. Ceterum non omisit Leonicenus causam suam tueri; cumque supervenisset interim mors Bar. Bari, hunc luxit, simulque summas de eo laudes Epistolae ipsi Apologeticae suae intexuit: et in Tractatu altero eadem de re ad se vulgato, plurimam semper erga defunctum reverentiam adhibuit. Erant Amici, una versabantur ambo in Aegrethi Herculis, Ferraviensis Principis, Aula; controversiae inter eos quandoque oriebantur; nihilo tamen minus ipsi se invicem reverebantur, ita ut dicere Leonicenus solebat: Ad eo se cum Hermolao sentire, ut Barbarus vel Leonizare, vel Leonicenus Barbarizare videatur.
- (10) Multum laboravit in illustranda Clinii Historia Naturali Antonius Valartavarius, qui post confecta itinera longissima, accitus fuit Professor Romae. Tiraboschi Storia della Lett. Ital. Tom. VII. P. II. pag. 1.
- (11) De Dominico Senno: Sed opinione multorum in herbarum cognitione cunctas praecelluit. Etenim ab ineunte aetate ea re impensissime delectatus, in herbario negotio ita profecit, ut eo uno tunc in tota Italia nemo praestantior haberetur, principatunque in eo omnium iudicio teneret. Quippe qui non tam ex Libris variam herbarum virtutem et vim conditam nocere voluit, quam ipsas quoque herbas studiose perquirere et inspicere, ubicumque reperiri poterant. Saepe enim hujus rei gratia peregrine profectus per montes et colles, eas curiosissime indagatas et inventas servabat. Meminit hujus viri diligentiae Nicolay Leonicus in suis Dialogis. Scardonius de Antiquitate Urbis Ravennae, etc. Basilicae, 1560. in Ital.
- (12) V. Jo: Taragonium Torzethum in Praefatione Historica ad Hortum Florentinum praemisit Catalogo Plantarum in eodem excultarum collecto per Petrum Antonium Michaelium, pagg. XVIII. et XIX., ubi Josephus Leonius memoratur etiam ut generis Simplicium Professor Cosmi I. Gymnasiique Pisani ad annos 1557. et 1559; licet a Calvio in Historia Horti Pisani habeatur pro tertio ejus Horti Praefecto, anno 1558. tantum.

(13) Antonij Maya Brasavola in Opere De Simplicibus, Venetiis 1545. 8.º haec nos monet:
Nos autem Venetiis in Horto Nobiliss. Comariorum, quem Murani habent, arborem
Malvam vidimus.

Herb. pag. 316. Cassiae arborem Murani vidimus.

312. Pistaciae arborem vidi Venetiis in aedibus magnificorum Patri-
cior. Petri et Francisci De Moresinis, quas Murani habent. Huc me duxit Revere-
rendis. Praeul Hieronymus Moresinus, etc.

Non erat Catavium Venetum, ut Scriptor aliqui recentior sibi persuadet, sed Fer-
variensis. V. Mazzuchelli, Scriptori D'Italia, Vol. II. P. IV. pag. 2023.

(14) Franciscus Sangermanus: Venetia descripta in XIV. Libri. Venetia, 1561. 4.º pag. 137.

(15) Inter Scriptores, qui et confirmant, memoratos Hortos existisse, et ab imperio
ac doctrina simul laudant eorundem Auctores, aliosque quamplurimos Previ-
tatis gratia a me praetermissos, tantum meminisse iurabit Conradi Gene-
vi scribentis De Hortis Germaniae; Petri Bellonii in suis Observationibus; Com-
ponii Saurici in Elegiis etc.; Caroli Stephani in Prædio; Aloysii de Anquil-
laria in Simplicibus; Petri Andreae Matthæoli in Sermonibus De Discordia; Prospe-
ri Alpini De Plantis exoticis, et Aegyptiis; Joannis Bauhini in Historia Plan-
tarum; Casparis Bauhini in libro qui inscribitur Cytopinax; Joannis Rodii
in Emendationibus Scribonii Largi; Francisci Pona in Descriptione Mon-
tis Baldi; Joannis Rossinii in Vegetabilibus; Joannis Tarzianii Tozzetti
in Erodromo Chronographiae etc. Etruriae; Joannis Santucci in Monumentis
Vitæ Alvarandi; Timothei in Historia literaturæ Italicae, etc. etc.

(16) Petrus Bellonius, Observations etc. Liv. Prem. Chap. XVI. et XVII.

(17) Prosperi Alpini, De Plantis Exoticis ad Lectorem. Venetiis 1556. 4.º

(18) V. Joan. Tarzianium Tozzetum: Sibi, Prefazione storica dell'Orto Fiorentino,
etc. pag. XXV.

(19) V. Melchiorum Friulandinum: Theon, sive Apologiae adversus Petri Andr. Matthæa-
liam. Catavii, 1554. 4.º parv. pag. 17. terge. Item Epistolam Francisci Filetti,
quae meminitur al Trattato delle Droge di Cristoforo Acosta. Venetia 1565. 4.º

(20) V. Prosperi Alpini: Rerum Aegyptiarum Libri IV. Opus Posthumum in Desi-
catione Leathol. Sellari etc. Luguni Batavorum, 1725. 4.º

(21) Ibidem pag. 333. in Vindiciis Opobalami Joannis Vestingii.

(22) Facciolati Jacobi: Fasti Gymnasii Cataviani Tom. II. pag. 309. et 405. Catavii
1757. 4.º — Prima institutio Scholæ Simplicium an. 1513. in hac Uni-
versitate, in causa fuit, cui Riccobonus aliique perperam acciperent hanc
Epocham pro Epocha fundationis Horti Medici.

(23) Ibidem pag. 309.

(24) V. Joannem

(24) V. Joannem Fantuzzi: Memorie della Vita di Ulisse Aldrovandi, pag. 19. N. 10. Bologna, 1774. 8°.

(25) V. Acta Universitatis Artistarum, Vol. XXI. pag. 18. — Epistola Rectoris et Consiliariorum ad diem 8. Novembr. 1543, et 14. Februar. 1544., ex quibus constat, ostensa a Bonafidio utilitate, quae redundatura foret ad suam Singulium Scholam ex fundatione Officinae Pharmaceuticae, in qua praeter materias simplices medicas, studiosa Juventus Diversas earundem praeparationes atque compositiones cognoscere et Adhibere posset, quemadmodum aliqua ratione fieri jam apud Ferrariae Ducem coeperat; ea, inquam, utilitate a Bonafidio ostensa in congressu data opera habito cum Professoribus Ordinariis Theoricis et Practicis Medicinae Joanne Baptista a Monse seu Montano, Oddo ad Oddis, Lamphilo Monti, Francisco Trigemelia, aliisque Philosophiae Ordinariis; ibidem constitutum fuisse, ut Artistarum Rector cum Consiliariis suis confugeret (quod ita factum jam usque a die 8. Novembr. 1543.) ad Praetorem Marcum Antonium Contarenum, exire rogare atque orare, Bonafidii consilium supplicii libello expositum Gymnasii Moderatoribus exhiberet, et favore tutaretur suo, ejus rei a Senatu impetrandae gratia; frustra supplicatum; supplicium iteratae precis die 14. Februar. 1544., ac precibus tandem flexis Gymnasii Moderatores Sebastianum Foscarenum, Nicolaum a Bonse, et Marcum Antonium Venerium ~~Senatum~~ induxisse Senatum, ut Horri Medici exstructionem decerneret.

(26) Acta Senatus Veneti Decretum De Horri Medici aedificatione, velatum in memorato Volumine Actorum etc. pag. 14. annum praeferebat 1545. Die ultima Julii in Rogatis, non 17. Julii, sicut Jaccolatus credidit, nec 30. Junii secundum Pontederam, multo similior veri videtur dies 19. Junii ex sequentibus verbis Locationis, qua Canonicae S. Justiniae Terram a Vincentio Riccio qui Magistratus erat a Severis, Horri Medico designatam concedunt Sebastiano Foscareno, uni e Reformatoribus, qui ob id Patavium venerat: Ad favorem cujus locationis dictus Dominus Sebastianus dicto nomine promisit dictis R. P. Patribus praesentibus et stipulantibus nomine Monasterii dictas infra scriptos campos bene tenere et meliorari facere ad arbitrium boni viri, et pro eis dare, solvere, ac respondere facere de officio dicto Monasterio auctoritate Domini sibi concessa sub die 19. Junii praeteriti per Cameram Dialectem, sive Creatores Studii Ducatus viginti quinque in totum, etc. — Hujus Locationis sigillatio facta est die 7. Julii ejusdem anni

7.

anni 1545. a Notario Leonardo Tassara, eamque exscripsit Joannes Jacobus
epus filius in forma authentica ex Instrumentis Patris defuncti. -- V. Acta
Universitatis Avinionensis, Vol. XXI. fol. 16.

- (17) Existit Apocha (vulgo la Ricevuta) ad diem 24. Julii 1546. Ducatorum 25.
(Ca 26:4.) acceptorum a Canonibus S. Justinae ex pecunia Gymnasilii pro
pensione annua posterius soluta (posticipata) propter Terram locatam
Destinatamque Horti Medici fundationi. -- V. Acta ibidem fol. 17.
Apparet insuper ex Marco Guazzo nelle Storie di tutti i fatti degni di
memoria nel Mondo successa dall'anno 1524. sino a questo presente.
Venezia per il Giolito 1546. 8° pag. 1371., eodem anno 1546. Gymna-
siarcham Ludovicum Bugacarenum de Bergula, cum valde prospero
in statu Viretum esse cerneret, constituisse, ut ipse una cum Consiliariis
suis Severissimo Principi se sisset, Opemque abolitionem impetraret.
- (28) Nominatur Andreas Architectus (seu potius, ut vocamus, Evoto) S. Ju-
stinae in Decreto (sive, ut agebant, Terminazione) 11. Augusti 1547.
V. Acta ibidem fol. 19.

